

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 60 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 3. maja 1895.

Politiški oddelek.

Poziv!

Na Veliko noč opustošil je grozen potres naše cve-toče deželno glavno mesto Ljubljano in nje okolico na daleč okrog.

Že prvi sunek, ki je bil malo pred polunočjo, bil je toli silen, da so se vse hiše zmajale, mnogo ljudij pa je bilo žrtva grozne katastrofe. Nadaljnji sunki so uničili še ostalo popolnoma. Milijone iznaša škoda, ki jo je povzročil potres na hišah; preteča gospodarska beda ne da se preračunati.

Brez stanovališča jih je na tisoče ljudij, ki bivajo v šotorih in barakah; mej njimi je otrok v najnežnejši dobi in bolnikov.

Prebivalstvo je vsled te najgroznejše vseh prirodnih sil upropaščeno. Zaupanje v Boga bode se povzdignilo in ojačilo, vendar mu morajo pomagati soljudje v obili meri, ako si hoče postaviti razdejane cerkve in šole, ako si hoče sezidati nova stanovališča ter si tako zagotoviti po-goje svojega gospodarskega vstajenja.

Njega Veličanstvo naš milostivi, dobrotni cesar pri-skočil je prvi na pomoč, kakor navadno, tako tudi zdaj, z bogatim darom.

Nas pa, stoječe še vedno na tresoči se zemlji, pre-šinja le jedna misel, kako svojemu nesrečnemu prebival-stvu pomagati in ga rešiti, in zategadelj apelujemo v teh težkih in tožnih časih na sočutje in ljubezen do bližnika po širnem svetu in prosimo pomoči.

V Ljubljani, meseca aprila 1895.

Pomožni odbor za Ljubljano in okolico:

Viktor baron Hein, častni predsednik.

Oton Detela, I. namestnik.

Peter Grasselli, II. namestnik.

Dr. Josef Račič, načelnik.

Leo grof Auersperg, Otomar Bamberg, Fran Do-berlet, dr. Sebastjan Elbert, Janez Flis, dr. Vinko Gregorič, Ivan Hribar, Andrej Kalan, dr. Valentin Krisper, Josef Krisper, Matija Kunc, Peter Lassnik, Leopold bar. Liechtenberg, Josef Luckmann, Emerich Mayer, Janez Mathian, Ivan Murnik, Ivan Perdan, Vaso Petričič, Karol Polak, dr. Adolf Schaffer, dr. Anton vit. pl. Schoeppel, Ferdinand Souvan, dr. Josip Suppan, dr. Ivan Tavčar.

Dunaj za Ljubljano.

Nesreča, ki je zadela slovenske pokrajine, zlasti njih središče Ljubljano je velikanska in le z izredno pod-poro je mogoče pripomoči, da se naša dežela zlasti bela Ljubljana reši popolnega propada. Škoda ni jedino na poslopih, temveč po nesreči je prenehala v Ljubljani vsaka trgovina, mnogi obrtniki zgubili so ves zaslužek. Premožnejše prebivalstvo je ostavilo mesto po strašni katastrofi. Lahko rečemo, da je najmanj 5000 ljudij zadnji čas ostavilo Ljubljano, in to so najboljši sloji, ka-teri so dajali zaslužka trgovcu in obrtniku.

Krojači, čevljarji, šivilje in še nekateri drugi sta-novi nimajo nobenega dela. Pa še tisti, ki bi morda kaj naročili, sedaj pri njih ne naroči, ker ne ve, kje jih iskati, ker ne bivajo v svojih stanovanjih, temveč bivajo kje v barakah ali šotorih. Nekatero ulice so dolgo bile zaprte, ker je hoja po njih bila nevarna in v njih ni bilo najmanjšega prometa.

Ljudje, ki so bili prisiljeni zapustiti svoja stano-vanja in se preseliti v šotore ali barake, ali pa spati celo pod milim nebom, so izpostavljeni mnogim nezgodam. Posebno prve dni je več ljudij zbolelo od strahu in pre-hlajenja ali pa zaradi pomanjkanja redne hrane. Beda, ki je vladala, je nepopisljiva in bode zapustila neizbris-ljive posledice. Lahko rečemo, da polovica prebivalstva ne more stanovati v svojih stanovanjih.

V tacih okoliščinah je naša dežela, osobito naša stolno mesto potrebno znatne in hitre pomoči. Ta pomoč

tudi prihaja od raznih strani in reči moramo, da posebno prestolnica ob Dunavi kaže največje sočutje za ponesrečence v Ljubljani. To sočutje kaže se v vseh krogih brez razlike narodnosti, vere in političnega prepričanja. Pred vsem moramo omeniti, da je dunajsko časopisje kazalo posebno simpatije do nas. Najprvi dunajski listi so v lepih člankih prebivalstvo pozivljali, da prihiti Ljubljani na pomoč. Posebno moramo omeniti „Vaterlanda“, „Neue Freie Presse“, oba „Tagblatta“. Ti listi so mnogo pripomogli, da se je vzbudilo sočutje za Ljubljano ne le v mejah avstrijske države, temveč tudi preko teh mej.

Dunajski mestni zbor je bil mej prvimi, ki je dovolil podpore 5000 gld. in tako vzpodbudil druga avstrijska mesta k dobroti. Veliko sta koristili našemu mestu dunajska „Rettungsgesellschaft“ in „Volksküchenverein“, da sta poslala v Ljubljano svoje kuhinje in tako ljudem, bivajočim pri neugodnih vremenskih razmerah pod milim nebom, gorke hrane. Posebno prve dni je bila to neizmerna dobroti, in brez pomoči v tem oziru bi bilo gotovo še več ljudij zbolelo. „Rudeči križ“ je pa bil poslal barakez Dunaja, da se je preskrbelo nekaterim ljudem stanovanje.

Preobširno bi bilo, ko bi hoteli popisovati, kaj je vse storila prestolnica avstrijska za našo bedno Ljubljano in tudi dela vseh posameznikov niso znana. Pokazalo se je dunajsko mesto, da ima srce za vso državo in da je vredno biti prestolnica vsemu cesarstvu, da ima njega prebivalstvo na tisoče najplemenitejših src.

Dunajski umetniki pripravljajo neko delo v prid Ljubljani, prirejali bodo koncerte, dunajski časniški dopisniki sklenili so tudi začeti obširno akcijo po tujih listih za po potresu poškodovano Ljubljano. Upamo, da se jim posreči v velikem delu Evrope vzbuditi sočutje za nesrečno Ljubljansko prebivalstvo.

Naši rojaki na Dunaji pa tudi niso držali križem rok, temveč so pridno delovali. Posebno je pri tem omeniti neutrudnega delovanja gospoda dvornega svetnika Šukljeja, ki je vse storil, da vzbudi sočutje višjih krogov za bedno po potresu poškodovano prebivalstvo. Po njegovem prizadevanji osnoval se je na Dunaji velik pomožni odbor, v katerem je najodličnejša gospoda. Predsedništvo tega odbora je prevzel grof Hohenwart, podpredsednika sta mu pa grof Harrach in baron Schwegel. Iz mej velikega odbora izvolil se je pomožni odbor 30 članov, kateremu je načelnik gosp. dvorni svetnik Šuklje.

Glavno delo bode tako imel le ta odbor, kateri se je razdelil v več oddelkov, kateri bode imel vsak svoje delo. Ta odbor ima redne shode, da se posvetuje, kaj je storiti. Odposlal je slovenskega poslanca g. Andr. Ferjančiča v Ljubljano, da ogleda razmere na Kranjskem in potem poroča.

Pomožni odbor je izdal nastopni volilni oklic, katerega so priobčili vsi dunajski listi:

„Nepopisno gorje je zadelo kranjsko stolno mesto in njega okolico. Na velikonočno nedeljo, na dan miru in osrečujoče obljube za vse civilizovano človeštvo, so

silni zemeljski sunki pretresli nesrečno Ljubljano do njenih temeljev in od tedaj se tla v tem nesrečnem mestu še niso pomirila. Nastala škoda znaša mnogo milijonov. Bede v Ljubljani ni moči popisati.

Nje velikost se razvidi še najbolje iz tega, da je skoro ni hiše v nesrečnem mestu, ki bi ne bila resno poškodovana, in da danes, polnih deset dnij po potresu, ne more še devet desetink vsega prebivalstva v svoja stanovanja. Ljubljansko prebivalstvo kampira na prostem, izpostavljeno vsem vremenskim neugodam, v šotorih in v lesenih barakah, v vozovih in pod milim nebom. Situacija je toliko strahovitejša, ker bodo zlasti revnejši, na mesto navezani sloji najbrž še dolgo časa ostali brez krova in ognjišča. Misel na bedo, kateri so izpostavljene zlasti ženske, otroci in starčki v kranjskem stolnem mestu, mora pretresti vsako, človeški čuteče srce. Velikost nastale nesreče opravičuje podpisani komite, da apeluje na dunajsko prebivalstvo in njega dokazano dobrosrčnost. Ljubljana je potrebna pomoči, hitre in izdatne pomoči.

Avstrija je vajena, da pri vsaki priliki, kadar izredna velikost in intenzivnost kake neugode stavlja izredne zahteve na jednomiselnost, človekoljubje in složnost prebivalstva, vidi državno stolno mesto kot svetel vzgled delovati, naj bi Dunaj tudi v tem tako silno žalostnem slučaju novič dokazal svojo dobroti. Pot je pokazal prvi dobrotnik v državi, Njega Veličanstvo naš svetli cesar z nikdar pojemajočo dobrotljivostjo in milostjo, s pravo cesarsko radodarnostjo. Zato se podpisani komite obrača zaupno na dunajsko prebivalstvo z nujno in iskreno prošnjo: Pomozi siromašni Ljubljani in obkrožajočim jo, tako silno zadetim občinam.

Podpisani pomožni komite prosi torej prispevkov in je pripravljen, vzprejemati milodarje ter je hvaležno oddajati v njih namen.

Milodari naj se izročijo ali uredništvom časnikov, kateri so ta oklic priobčili, ali nižjeavstrijski eskomptni banki (Freiung št. 8) ali pomožnemu komiteju za Ljubljano (lokal restavracija „zur goldenen Kugel“, I. okraj. Am Hof št. 1. mezanin).

Imena darovalcev in darovane svote se bodo razglašale v listih.

Na Dunaji, 23. aprila 1895.

Dunajski pomožni komite za Ljubljano in okolico: Tajni svetnik dr. Karl grof Hohenwart, načelnik, tajni svetnik Ivan grof Harrach in tajni svetnik Josip baron Schwegel, načelnikova namestnika, Edvard Albert, Karl knez Auersperg, Ervin grof Auersperg, M. vitez Borkenau, Emil Berte, Leonhard Bouchal, Ivan baron Chlumecky, Karl grof Chorinsky, Anton Czižek, Julij Deininger, Ludovik Dimitz, Nikolaj Dumba, Avgust Endlicher, dr. Andrej Ferjančič, Anton Globočnik pl. Sorodolski, dr. Vladimir Globočnik pl. Sorodolski, Prokop Grasselli, Ivan Gregorič, dr. Rajko Grübl, Gustav Habit, dr. Alojzij Homan, Fran Jančar, dr. Vatroslav Jagić, Karl Klun, Franc Kraus, Josip Kušar, J. Mlakar, Friderik baron Leitenberger,

Anton Lercher, Ivan Lužar, vitez Mauthner, Vincencij vitez Miller-Aichholz, dr. G. Marschall, A. Muhr, Edvard pl. Mollenbruck-Musil, Feliks Nitsch, Anton grof Pace, Henrik Penn, V. Pfeifer, dr. Miroslav Ploj, o. Alojzij Pollak, Benjamin baron Possaner, Fr. Povše, dr. A. Primožič, Jakob Pukl, Fr. Robič, dr. Viktor Russ, dr. Otto Schack, Julij Schmid, Filip vitez Schoeller, R. Schneider, Edvard pl. Schrey, dr. K. Seshun, Josip Sturm, Alojzij Šubic, Fr. Šuklje, Josip Stritar, Theodor vitez Taussig, Anton Tschop, Albin Tuschek, dr. Edvard Urbantschitsch, dr. Viktor Urbantschitsch, Franc Višnikar, Ernst knez Windischgraetz, Hugon knez Windischgraetz, Robert knez Windischgraetz, J. Winternitz.

Dunajski pomočni odbor bode deloval v sporazumljenju s pomočnim odborom, kateri se je osnoval tudi za Ljubljano in okolico, in kateremu je častni načelnik dež. predsednik baron Hein. Ljubljanski odbor bode dunajskega zlasti preskrboval z raznimi potrebnimi pojasnili. Skrbeti bode mej drugim moral, da svet kolikor je mogoče izve resnični položaj na Kranjskem. Časopisi so v tem oziru zares veliko storili, a časopisi tudi ne zmorejo vsega. Treba je pa, da se stan prebivalstva naše dežele pokaže v pravi luči. Nekateri namreč niti prav verjeti ne morejo, kako velika nesreča, da je zadela Ljubljano.

Dunajski pomočni odbor je že začel z vspehom svojo akcijo. Došlo mu je že na Dunaji okrog 50.000 gld. raznih darov. Gotovo je ta svota znatna, a žal, da moramo reči, da ž njo bode odpravljena še le mali del velike bede, ki vlada sedaj pri nas. Ker je pa to le začetek in bodo tudi gotovo druga mesta posnemala vzgled avstrijske prestolnice, nam ni treba obupati, temveč le pogumno zrijmo v bodočnost, kajti iz sedanjih razvalin se bode povzdignila nova lepša Ljubljana.

Politični pregled.

Koalicija. — Razmere mej koaliranimi strankami niso več posebno prijateljske. To se je videlo te dni v odseku za volilno reformo. Voliti se je imel namesto barona Dipaulija jeden član v pododsek. Volitev se pa ni mogla izvršiti, ker so opozicija in pa nemški konservativci nalašč pred volitvijo odšli in odsek ni bil več sklepčen. Konservativci so se torej odklečno postavili proti liberalcem in Poljakom. Govori se, da se je večina Hohenwartovega kluba pismeno zavezala, da ne bode glasovala za nobeno volilno reformo, po kateri bi se pravice sedanjim volilcem kako prikrajšale. S tem je pa volilna reforma že tako rekoč pokopana, ž njo pa tudi koalicija.

Imuniteta čeških govorov v državnem zboru.

— Znano je, da se govori v češčini ne stenografirajo, ker ni preskrbljeno za češke stenografe. Državna pravdnitva pa konfiskujejo časopise, kateri objavijo take govore, češ, da se ne more vedeti, če se je dotični govor zares tako govoril. Pri sodišči ne pomaga noben ugovor proti konfiskaciji, naj tudi dotični poslanec sam priča, da je tako govoril. Mladočeh Pacak je te dni zaradi tega stavil v državnem zboru nujni predlog, da naj vlada prouzroči rabsodbo najvišjega sodišča, če za take govore tudi velja imuniteta. Koalicijska večina je nujnost odklonila in s tem je ta predlog za zmiraj pokopan.

Cerkvena reforma na Hrvatskem. — Madjari so jeli delati na to, da se tudi na Hrvatskem vpelje civilni zakon. Po madjarskih časopisih so se začeli objavljati dopisi iz Hr-

vatske, ki so pa najbrž skovani v Budimpešti, da je neobhodno potrebno, da tudi Hrvatje začno s cerkvenimi reformami. To je po mnenji dopisnikov potrebno že zaradi odnošajev ogerskih državljanov na Hrvatskem. Pač čudna logika. Zaradi nekaterih Madjarov na Hrvatskem naj bi se začejalo vso deželo vznemirjati. Če Madjarom razmere na Hrvatskem ne ugažajo, naj jo pa zapuste. Žaloval za njimi ne bode nikdo. Madjari so pa vajeni že ravnati s Hrvatsko, kakor bi res bila njih provincija.

Ogerska v finančni zadregi. — Na Ogerskem so se nakrat ponižali dohodki direktnih še bolj pa od indirektnih davkov in železnic. Povsod v deželi se vidi velik narodnospodarski propad. Vlada hoče sedaj začeti štediti, da se izogne primanjkljaju. Posebno pri sestavljanju budžeta za bodoče leto bode vladi treba največje previdnosti. Zdi se pa nam, da so ugodni državni proračuni poslednjih let bili le bolj navidezni, in se to sedaj maščuje.

Anglija in Vatikan. — Papež Leo XIII je izdal na angleški narod okrožnico, v kateri zagovarja zjedinjenje anglikanske cerkve s katoliško. Okrožnica je prav obsežna; ton je blag in oprezen, vsaka reč premišljena. Glavar katoliške cerkve govori kot velikoumen diplomat. Papež posebno hvali Angleže zaradi njihovega strogega nedeljskega počitka in spoštovanja sv. pisma. On ne pozivlje naravnost angleških protestantov, da prestopijo h katoličanstvu, temveč opominja angleške katoličane, da molijo za spreobrnjenje svojih protestantovskih sorjakov. Papež priznava, da ni lahka naloga dovesti angleške protestante h katoličanstvu, toda težave niso tolike, da bi oslabela eneržija angleških katolikov. Na koncu pozivlje Leo XIII. blagoslov božji na celi angleški narod.

Obrtnija.

Stavbe po potresu.

(Dalje.)

Arhitekt Königsberg pravi, da bi proti potresu bile najboljše železne konstrukcije, ali to bi bil prevelik prevrat v arhitekturi. Vprašanje, da bi namestili kamnito arhitekturo, z železno je bolj akademičnega, kakor praktičnega značaja. Seveda se nikomur ne more braniti, da zgradi iz železa hišo popolnoma varno proti potresu. Da bi bila taka hiša po letu prevroča, po zimi premrzla, tega se pa ni bati, ker se znotraj lahko prevleče s slabimi vodili, kakor mavčevim cementom, zunaj pa s kamenjem. Popolno varnost proti potresu dajo le železne hiše, ali pa hiše iz lesenih hlodov. Tako grajenje bi pa strašno premenilo hiše naših mest, kajti nakrat bi zavrgli tradicije, ki so se v tisočletjih vživele. Sicer se pa tudi po stari stavbeni sistemi da doseči neka varnost proti potresom.

V Zagrebu se je pred potresom precej drugače zidalo, kakor se zida sedaj. Poprej se zgradbe niso dovolj skrbno napravljale. Zaradi tega so tedaj pokale stopnice, oboki in zidovi. Hiše, ki so zidane poslednjih petnajst let, so se pa že zidale z ozirom na nevarnost proti potresu. Sedaj se pri novih zgradbah dobro premisli, kje naj se postavi kak nov steber, kje napravi kaka železna vez. Posebno se ne sme štediti z železnimi vezmi, napravijo naj se, kjer je le moč. On misli, da bi v Za-